

ITMS kód Projektu: 26140230002
ITMS kód Projektu: 26120130002

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

PROFESIJNÝ A KARIÉROVÝ RAST
pkrmpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Prioritná os:	Prioritná os 2 – Ďalšie vzdelávanie ako nástroj rozvoja LŽ Prioritná os 4 – Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť BSK
Opatrenie:	2.1 Podpora ďalšieho vzdelávania 4.2 Zvyšovanie konkurencieschopnosti Bratislavského kraja prostredníctvom rozvoja terciárneho a ďalšieho vzdelávania
Prijímateľ:	Metodicko-pedagogické centrum
Názov projektu:	Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov
Kód ITMS projektu:	26140230002, 26120130002
Aktivita:	2.2 Tvorba a akreditácia programov kontinuálneho vzdelávania PZ a OZ

Program kontinuálneho vzdelávania

Program rozvoja pedagogických zručností pre prácu so žiakmi s ADHD v triede.

Ing. Henrieta Crkoňová

Metodicko-pedagogické centrum,
Bratislava

Názov vzdelávacieho programu: Program rozvoja pedagogických zručností pre prácu so žiakmi s ADHD v triede.

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Poruchy aktivity a pozornosti (angl. Attention Deficit and Hyperactivity Disorder - ADHD) majú dopad na školský výkon žiaka, na jeho učebné výsledky, na sociálne vzťahy v školskom prostredí a tým aj na priebeh vyučovacieho procesu. Poruchy aktivity a pozornosti nemožno považovať za „chorobu“, ktorá sa dá vyliečiť. Dieťa z tejto poruchy „nevyrastie“, aj keď sa jednotlivé prejavy jeho správania počas dospievania menia. Jednotliví autori sa nezhodujú v názore na početnosť tejto poruchy v detskej populácii, uvádza sa, že postihuje 5 – 8% populácie, prevažne chlapcov.¹

V procese výchovy a vzdelávania týchto žiakov je potrebné túto skutočnosť rešpektovať a špecificky postupovať, podobne ako je to u žiakov napr. s mentálnym, sluchovým, či iným postihnutím. Zanedbanie špeciálnej výchovnej starostlivosti a odborných intervencií sa môže negatívne premietnuť do ďalšieho osobnostného vývinu žiaka a jeho dospelého života.

Na druhej strane, nepozorný a vyrušujúci žiak v triede predstavuje pre učiteľa veľkú výzvu a vyžaduje si individuálne plánované a zostavené intervencie v rámci výchovno – vzdelávacieho procesu, ktoré sú uskutočňované v úzkej spolupráci s ďalšími odborníkmi a najmä v úzkej prepojenosti s rodinou žiaka. Ak žiak s prejavmi aktivity a pozornosti nie je zvládnuteľný bežnými pedagogickými prostriedkami, môže byť podľa § 94 ods.2 zákona č. 245/2008 Z. z. výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vzdelávaný formou individuálnej integrácie podľa vzdelávacích programov pre žiakov s poruchami aktivity a pozornosti. Špecifickým cieľom je reedukácia a korekcia prejavov v učení a správaní, ktoré sú dôsledkom diagnostikovaného zdravotného znevýhodnenia ako aj tréning požadovaných vzorov, foriem správania a následne aj reedukácia vlastností vo vzťahu k učeniu. Špecifiká vzdelávania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti rozpracovávajú školy vo svojich školských vzdelávacích programoch.

Podľa (§ 2 i) zákona č. 245/2008 Z. z. o patria žiaci s poruchami aktivity a pozornosti do kategórie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) - žiaci so zdravotným znevýhodnením.

Individuálny vzdelávací program vypracováva triedny učiteľ v spolupráci s poradenským zariadením (§ 94 ods. 1 písm. b) bod 1 zákona č. 245/2008 Z. z.) a podľa potreby aj so školským špeciálnym pedagógom a školským psychológom, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými zamestnancami podľa potreby.²

Program rozvoja pedagogických zručností pre prácu so žiakmi s ADHD v triede poskytuje aktualizované teoretické a predovšetkým praktické nástroje potrebné pre starostlivosť o žiaka s ADHD v prostredí školskej triedy, ako aj zručnosti na vypracovanie a realizáciu individuálneho vzdelávacieho programu žiakov so ŠVVP.

Program vychádza z najnovších vedeckých poznatkov a príkladov dobrej praxe o pedagogickej diagnostike a intervenčných výchovných a vzdelávacích stratégiách u žiakov s ADHD. Poskytuje komplexné poznatky o poruchách správania, konkrétne praktické nástroje a inovatívne metódy analýzy a intervencie u žiakov s ADHD v triede prostredníctvom zážitkového učenia, praktických ukážok a nácvikov zručností.

Druh kontinuálneho vzdelávania: Aktualizačné vzdelávanie

Forma kontinuálneho vzdelávania: Kombinovaná / prezenčná a dištančná forma

Ciele vzdelávacieho programu:

¹ Paclt, I.: Diagnostika hyperkinetického syndromu v dospelosti. Psychiatria pre prax 2002/3

² Vzdelávací program pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti. MŠ SR, ŠPÚ Bratislava 2009

ITMS kód Projektu: 26140230002
ITMS kód Projektu: 26120130002

Ciele vzdelávacieho programu:

Hlavný cieľ:

Aktualizácia a prehĺbenie profesijných kompetencií potrebných na štandardný výkon pedagogickej činnosti v oblasti výchovy a vzdelávania žiakov s poruchami správania a predovšetkým žiakov s hyperkinetickou poruchou (ďalej ADHD).

Špecifické ciele programu kontinuálneho vzdelávania

Špecifickým cieľom programu je, aby absolvent vzdelávania vedel:

- uplatniť najnovšie poznatky o klasifikácii porúch správania v rámci pedagogickej činnosti učiteľa v triede
- aplikovať metódy komplexnej pedagogickej diagnostiky - pozorovacie škály, pohovor s rodičmi a analýzu školských záznamov v záujme vymedzenia povahy problémov v správaní a učení žiaka s prejavmi poruchy aktivity a pozornosti
- identifikovať aj ďalšie pridružené problémy ako sú špecifické poruchy učenia príp. iné problémy spájané so školskou neúspešnosťou a psychickým vývinom žiaka
- plánovať a realizovať efektívne intervenčné postupy v rámci organizácie a obsahu vyučovacieho procesu pri práci so žiakmi s ADHD v triede
- vypracovať a implementovať výchovné postupy v snahe eliminovať negatívne prejavy v správaní žiaka s ADHD v triede
- vytvoriť a facilitovať účinnú komunikáciu s rodinou žiaka a koordinovať vzájomne prepojený systém hodnotenia a motivovania žiaka
- uplatniť aktuálne legislatívne usmernenia a metodické pokyny o výchove a vzdelávaní žiakov so ŠVPP (žiakov s poruchami správania)
- vypracovať v spolupráci s ďalšími odborníkmi individuálny vzdelávací program pre žiaka s poruchou aktivity a pozornosti
- aplikovať inovatívne prístupy založené na teórii ochranných faktoroch optimálneho vývinu osobnosti žiaka, teórie reziliencie a pozitívnej psychológie pri pedagogickej činnosti so žiakmi

Obsah vzdelávania:

MODUL 1 - ADHD v školskom prostredí – úvod do problematiky

- 1.1. Ako definujeme poruchy správania
- 1.2. Hyperkinetické poruchy - ADHD (angl. Attention Deficit and Hyperactivity Disorder)
- 1.3. Špecifické poruchy učenia a ADHD

MODUL 2 - Diagnostika a intervencia u dieťaťa s ADHD

- 2.1. Diagnostikovanie správania žiaka v prostredí školy
- 2.2. Intervencie učiteľa v triede - metodický pokyn v praxi
- 2.3. Program 8 krokov k lepšiemu správaniu (Barkley, in: Goetz, Uhlíková 2009)
- 2.4. Možnosti a význam integrácie žiaka s ADHD

MODUL 3 - Spolupráca s rodičmi a rozvoj osobnosti žiaka s ADHD

- 3.1. Komponenty efektívnej komunikácie medzi školou a rodinou
- 3.2. Rozvíjanie odolnosti - posilňovanie sociálno - emocionálnej schopnosti žiakov

Učebné osnovy:

MODUL 1		
1. ADHD v školskom prostredí – úvod do problematiky	prezenčne	dištančne
1.1. Ako definujeme poruchy správania <ul style="list-style-type: none"> • definícia a klasifikácia podľa 10. revízie medzinárodnej klasifikácie chorôb • poruchy správania a emócií so začiatkom obvykle v detstve a v adolescencii: • hyperkinetické poruchy - porucha aktivity a pozornosti, hyperkinetická porucha správania, iné hyperkinetické poruchy, hyperkinetická porucha nešpecifikovaná • poruchy správania - porucha správania vo vzťahu k rodine, nesocializovaná porucha správania, socializovaná porucha správania, porucha opozičného vzdoru, iné poruchy správania, porucha správania nešpecifikovaná 	2	
1.2. Hyperkinetické poruchy - ADHD (angl. Attention Deficit and Hyperactivity Disorder) <ul style="list-style-type: none"> • príčiny vzniku - osobitosti nervovej sústavy, genetické vplyvy, vplyvy prostredia • typické príznaky ADHD pre jednotlivé vekové obdobia • prejavy poruchy – hyperaktivita, impulzivita, hyperexcitabilita, poruchy pozornosti • školské problémy spojené s ADHD: slabý školský výkon - porucha kognitívnych funkcií, porucha selekčného výberu, porucha sekvencovania a realizácie plánu, motoricko – percepčná porucha, zhoršený odhad času, náladovosť, neschopnosť podriaďiť sa autorite a pravidlám, nízka sebaúcta atď. 	3	
1.3. Špecifické poruchy učenia a ADHD <ul style="list-style-type: none"> • najčastejšie komorbidné (pridružené) poruchy: dyslexia, dysgrafia, dyskalkúlia • prepojenie ADHD s kognitívnymi deficitmi • prepojenie ADHD so školskou neúspešnosťou • iné poruchy: porucha opozičného vzdoru, zneužívanie návykových látok, tikové poruchy, úzkostné stavy, obsedantné správanie, emočné poruchy (depresie a hypomanické stavy), enuréza, balbuties <p>Výstup dištančnej časti: Vypracovať modelovú situáciu s využitím obsahu prvých troch tém</p>	2	3
Spolu: 10	7	3
MODUL 2		
Diagnostika a intervencia u dieťaťa s ADHD	prezenčne	dištančne
2.1. Diagnostikovanie správania žiaka v prostredí školy <ul style="list-style-type: none"> • pozorovacie škály pre učiteľa • pozorovacie škály pre rodiča • analýza školských záznamov, hodnotenie školského výkonu – vypracovanie a správnosť samostatnej práce žiaka v triede, 	5	

<ul style="list-style-type: none"> vypracovanie a správnosť domácich úloh, organizačné schopnosti • pohovor s rodičom • najčastejšie chyby pri diagnostikovaní ADHD 		
2.2. Intervencie učiteľa v triede - metodický pokyn v praxi <ul style="list-style-type: none"> • špecifiká vyučovacieho procesu • organizácia výchovno-vzdelávacej práce • úprava prostredia a umiestnenie žiaka v triede • organizácia vyučovania a práce žiaka • špecifické postupy učiteľa na vyučovaní • špecifické výchovné postupy 	7	
2.3. Program 8 krokov k lepšiemu správaniu (Barkley, in: Goetz, Uhlíková 2009) <ul style="list-style-type: none"> • stratégie prejavovania pozitívnej pozornosti • udeľovanie účinných pokynov a príkazov • žetónový alebo bodový systém • trestanie správania spôsobom, ktorý dieťa motivuje k zmene • používanie oddychového času • upokojenie dieťaťa 	7	
2.4. Možnosti a význam integrácie žiaka s ADHD <ul style="list-style-type: none"> • aktuálna legislatíva, metodické pokyny • individuálny výchovno - vzdelávací program • päťstupňový systém nápravy a pomocnej starostlivosti o deti s ADHD a s poruchami učenia • spolupráca s ďalšími odborníkmi (psychológ, pedopsychiater, špeciálny pedagóg atď.) a možnosti terapie 	4	
Výstup dištančnej časti: Vypracovať individuálny výchovno - vzdelávací program		5
Spolu: 28	23	5
MODUL 3		
Spolupráca s rodičmi a rozvoj osobnosti žiaka s ADHD	prezenčne	dištančne
3.1. Komponenty efektívnej komunikácie medzi školou a rodinou <ul style="list-style-type: none"> • stanovovanie cieľov v oblasti správania a školského výkonu pozitívnym spôsobom • poskytovanie spätnej väzby učiteľom – kvantitatívne • prepojenie domáceho systému odmeňovania s hodnotením učiteľa podľa dennej hodnotiacej karty • aktívna spolupráca rodičov a starších žiakov na tvorbe hodnotiaceho systému a komunikácie medzi školou a rodinou • štruktúra konzultačného stretnutia – príprava rozhovoru, otvorenie, definovanie problémov, stanovenie cieľov a postupu, hodnotenie efektívnych a neefektívnych intervencií 	5	
3.2. Rozvíjanie odolnosti - posilňovanie sociálno - emocionálnej schopnosti žiakov <ul style="list-style-type: none"> • najnovšie teórie odolnosti – reziliencie u detí a mládeže • vnútorné a vonkajšie protektívne faktory • vývinové štádiá sociálno - emocionálnej kompetencie • sociálne zručnosti – porozumieť sebe a ostatným, empatia, 	5	

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

komunikácia, zručnosti spolupracovať • stratégie budovania odolnosti v rodine a v škole, metódy pozitívnej výchovy Výstup dištančnej časti: Vypracovať modelovú situáciu s využitím obsahu tém modulu			2
	Spolu: 12	10	2
	CELOKOM SPOLU: 60 hodín	50 hod. prezenčne	10 hod. dištančne

Realizácia vzdelávacieho programu zahŕňa:

- vlastné vzdelávacie aktivity - formou školení, workshopov, praktických tréningov,
- opakované analýzy vzdelanostných potrieb účastníkov vzdelávania v tejto oblasti poskytnú podklady potrebné na priebežnú inováciu obsahu vzdelávania v záujme doplnenia potrebných kľúčových kompetencií;
- na hodnotenie vzdelávacieho programu (meranie kvality) sa využijú bežné metódy a metodiky: interview, dotazník, hodnotiaci škála; výpovede sa získajú jednak od účastníkov vzdelávania, jednak od organizátorov programu a od lektorov;
- záverečné zhodnotenie vzdelávania pedagogických zamestnancov poskytne jednak analýza efektivity vzdelávania, jednak výsledky záverečných skúšok absolventov kontinuálneho vzdelávania a úroveň ich záverečných prezentácií.

Profil absolventa: Absolvent vzdelávacieho programu vie uplatniť najnovšie poznatky o klasifikácii porúch správania v rámci svojej pedagogickej činnosti, aplikovať metódy komplexnej pedagogickej diagnostiky, plánovať a realizovať efektívne intervenčné postupy v rámci organizácie a obsahu vyučovacieho procesu pri práci so žiakmi s ADHD v triede, vypracovať v spolupráci s ďalšími odborníkmi individuálny vzdelávací program pre žiaka s poruchou aktivity a pozornosti.

Rozsah vzdelávania:

60 vyučovacích hodín, 50 hodín prezenčne, 10 hodín dištančne

Trvanie programu aktualizácie vzdelávania:

do 10 mesiacov od začatia vzdelávania

Bližšie určená kategória a podkategória

Kategória: učiteľ

Podkategória: učiteľ pre nižšie stredné vzdelávanie, učiteľ pre nižšie stredné odborné vzdelávanie, stredné odborné vzdelávanie, úplné stredné všeobecné vzdelávanie, úplné stredné odborné vzdelávanie a vyššie odborné vzdelávanie

Kariérový stupeň: samostatný pedagogický zamestnanec, pedagogický zamestnanec s prvou atestáciou, pedagogický zamestnanec s druhou atestáciou

Kariérová pozícia: --

Vyučovaci predmet: --

Bližšie charakteristiky: minimálne 2 roky praxe pedagogického zamestnanca.

Podmienky na zaradenie uchádzačov

Program kontinuálneho vzdelávania je určený pre kategóriu a podkategórie učiteľa, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov a ktorý má

ITMS kód Projektu: 26140230002
ITMS kód Projektu: 26120130002

absolvovaných aspoň šesť mesiacov pedagogickej činnosti (§ 35 ods. 10 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení zákona č. 390/2011 Z. z.).

Podmienkou zaradenia na overenie profesijných kompetencií podľa § 35 ods. 6 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení zákona č. 390/2011 Z. z. sú minimálne tri roky pedagogickej činnosti pedagogického zamestnanca.

Prihlasovanie účastníkov:

Uchádzač podá písomnú prihlášku poskytovateľovi vzdelávania.

Riaditeľ školy alebo školského zariadenia na písomnej prihláške potvrdzuje zaradenie pedagogického zamestnanca do kariérového stupňa, kariérovej pozície, kategórie alebo podkategórie; riaditeľovi školy alebo školského zariadenia potvrdzuje prihlášku zriaďovateľ.

Ak pedagogický zamestnanec nie je v pracovnom pomere alebo riaditeľ školy nepotvrdí zaradenie pedagogického zamestnanca do kariérového stupňa, kariérovej pozície, kategórie alebo podkategórie, posúdi poskytovateľ oprávnenie na zaradenie pedagogického zamestnanca na základe príslušných dokumentov, ktoré pedagogický zamestnanec predloží poskytovateľovi.

Spôsob ukončovania a požiadavky na ukončovanie aktualizačného štúdia

Aktualizačné vzdelávanie sa ukončuje záverečnou prezentáciou pred trojčlennou skúšobnou komisiou. Overenie získaných predmetných kompetencií nadobudnutých seba vzdelávaním a vykonávaním pedagogickej činnosti realizuje pedagogický zamestnanec **s minimálne tromi rokmi pedagogickej praxe** prezentáciou pred trojčlennou skúšobnou komisiou (§ 35 ods. 6 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení zákona č. 390/2011 Z. z.)

Podmienky ukončovania aktualizačného vzdelávania:

- 80 % osobná účasť na prezenčnej forme štúdia
- odovzdané výstupy dištančnej časti
- záverečná prezentácia pred trojčlennou skúšobnou komisiou. Obsah prezentácie – *Plán starostlivosti o žiaka s poruchami správania* v rámci vlastnej pedagogickej činnosti učiteľa

V prípade overenie profesijných kompetencií podľa § 35 ods. 6 zákona č. 317/2009 Z.z. v znení zákona č. 390/2011 Z. z. platia pre účastníka rovnaké požiadavky okrem osobnej účasti na prezenčnej forme vzdelávania.

Personálne zabezpečenie:

Lektori: učitelia pre kontinuálne vzdelávanie s druhou atestáciou a kvalifikáciou pre uvedenú problematiku.

Externí lektori:

- vysokoškolskí učitelia,
- odborní zamestnanci VÚDPaP,
- odborní zamestnanci z CPPP a P, ktorí sú zároveň absolventi sociálno – psychologických tréningov v rozsahu minimálne 120 hodín.

Garant vzdelávania:

PhDr. Eva Smiková, PhD. – výskumná pracovníčka Metodicko–výskumného kabinetu výchovného poradenstva a prevencie pri Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie dlhoročná odborníčka v oblasti psychologického poradenstva s deťmi a adolescentmi, poradenstvo u detí s poruchami správania, v prípadoch týrania a zneužívania detí a adolescentov a spoluautorka viacerých publikácií venovaných prevencii sociálno – patologických javov, koordinátorka medzinárodných výskumných projektov. **Garant spĺňa požiadavky § 43 ods. 3 a 4 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení zákona č. 390/2011 Z. z.**

ITMS kód Projektu: 26140230002
ITMS kód Projektu: 26120130002

Finančné, materiálne, technické a informačné zabezpečenie

Náklady na vzdelávanie budú financované:

- z prostriedkov Národného projektu MPC Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov, rozpočtu MPC,
- z účelových prostriedkov MŠ SR na vzdelávanie.

Cestovné náklady hradí vysielajúca organizácia alebo účastník sám.

Materiálne zabezpečenie vzdelávania:

Vzdelávacie priestory, študijné materiály a metodické materiály, učebné pomôcky, spotrebný materiál (písacie potreby, papiere, fixky) poskytne MPC.

Na vzdelávanie sa využijú dostupné študijné materiály a metodické materiály v printovej a elektronickej podobe týkajúce sa výchovy a vzdelávania žiakov s poruchami správania.

Technické a informačné zabezpečenie vzdelávania:

Na prezenčnej forme sa bude využívať aj technické zabezpečenie – PC s prístupom na internet, videokamera a videoprehrávač, dataprojektor, reprografická technika.

Učebné zdroje:

1. Fontana, D.: Psychologie ve školní praxi. Portál s.r.o. Praha, 2003.
2. Goetz, M., Uhlíková, P.: ADHD Porucha pozornosti s hyperaktivitou. Galén, 2009. ISBN 978-80-7262-630-4
3. Hallowell E. M. a Ratey, J.J.: Poruchy pozornosti v dětství i dospělosti, Návrat domu, Praha 2007.
4. Levčíková a kol.: Žiak s poruchami správania v základnej a strednej škole. Metodicko-informatívny materiál. Schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 31. augusta 2004 rozhodnutím č. CD-2004-12004/23602-1:095 s platnosťou od 2. septembra 2004
5. Matějček, Z.: Praxe dětského psychologického poradenství. Praha, SPN, 1991
6. Mezinárodní klasifikace nemocí. 10. revize. Duševní poruchy a poruchy chování. Diagnostická kritéria pro výzkum. Psychiatrické centrum, Zprávy č. 134, Praha, 1996
7. Paclt, I.: Hyperkinetická porucha a poruchy chování. Grada Publishing, a.s.2007 ISBN 978-80-247-1426-4
8. Train, A.: Specifické poruchy chování a pozornosti. Portál, Praha, 1997
9. Walton, F.X.: Ako porozumieť deťom a adolescentom. Nové Zámky: Psychoprof, 2009.

Návrh počtu kreditov

15 kreditov (12 kreditov za rozsah vzdelávania, za spôsob ukončenia vzdelávania pred skúšobnou komisiou 3 kredity)